

รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน

A Study of Current Communication Pattern of Buddhism to the new Generation in Thailand.

วสิษฐพัชร วาฤทธิ¹ ณัฐพงศ์ แยมเจริญ²

Wasittpachara Waritt, Nattapong Yamcharoen

วโรชา สุทธิรักษ์³ พระเมธาวิสัย⁴

Varocha Sudthiluck, Phramedhavinaiyaios

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่ เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ และเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ เป็นการวิจัยผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสำรวจด้วยการใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารด้านพระพุทธศาสนา และรูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในภาพรวม คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารออนไลน์ และนำเสนอด้วยภาพวิดีโอ และข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายสื่อสารที่เหมาะสมทางด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ คือ ใช้สื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหา และภาษาที่ไม่เป็นทางการในการสื่อสารเป็นหลัก

Abstract

The objectives of this research were to analytical study of new generations' news on Buddhism, to study communication pattern of Buddhism to the new generation, and to suggest the policy of suitable communicating of Buddhism with new generation. It was the mixed method research. The quantitative research used the questionnaire and the qualitative research used in-depth interview and focus group discussion. The research findings were revealed that behaviors and communication pattern of receiving Buddhist news of new generation were Facebook in the overall picture that is online communication, as well as, VDO online presentation channel. Lastly, suggestion for a policy planning in communicating with the new generation is to application of online media that use contents informal language for communication.

¹ อาจารย์ประจำ คณะศาสนาและปรัชญา, หัวหน้าภาควิชาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

² หัวหน้าสาขาวิชาสื่อสารการศาสนาร่วมสมัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

³ หัวหน้าสาขาวิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

⁴ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในยุคดิจิทัลสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การสื่อสารในยุคปัจจุบันนับว่าพัฒนารุดหน้าไปมาก อินเทอร์เน็ต ถือเป็นสื่อใหม่และเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารเติบโตขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง พิงรอราม รามสูต รณนันท (2557, หน้า 482) ได้กล่าวถึงนักวิชาการทางกฎหมายชาวอเมริกันชื่อ Andrew L. Shapiro ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของอินเทอร์เน็ตซึ่งได้แพร่กระจายไปทั่วโลกว่าเป็นเทคโนโลยีที่มีศักยภาพสูง

กล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ต เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลอย่างสูงในการสื่อสารถึงประชาชนทั้งด้านผู้ส่งสารและผู้รับสารในทุกภูมิภาคของโลก ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตนิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารอย่างกว้างขวาง ไม่เว้นแม้กระทั่งการนำเสนอข่าวสารในประเด็นต่างๆ นั้นเป็นเพราะคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ตมีความรวดเร็ว ย่นระยะทาง

ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันและใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจึงเป็นเรื่องที่คนไทยให้ความศรัทธาและนับถืออย่างมาก แต่ถึงกระนั้นข่าวสารที่ไม่สร้างสรรค์ทางด้านพระพุทธศาสนาก็กลับถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องแทบไม่แตกต่างกับประเด็นทางสังคมอื่นๆ และดูเหมือนข่าวสารที่ไม่สร้างสรรค์ด้านพระพุทธศาสนาจะอยู่ในกระแสเป็นเวลายาวนาน

กลุ่ม Generation Y (Gen Y) และ Generation Z (Gen Z) ถือเป็นกลุ่มผู้รับสาร และเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยสู่อนาคต ในภาพรวม Generation Y หรือ Y Generation หรือ Gen-Y หรือ Why Generation เป็นผู้ที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2537 (ค.ศ.1980-1994) เป็นกลุ่มคนที่เกิดขึ้นมาท่ามกลางความแตกต่างระหว่าง Baby Boomers กับ Gen-X ขณะที่ Generation Z เป็นผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2537-ปัจจุบัน มีอายุราว 1-18 ปี ซึ่งถือได้ว่า Gen Z เป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุน้อยที่สุดในปัจจุบัน

ลักษณะโดยรวมของ Gen Y และ Gen Z ที่มุ่งให้ความสำคัญแต่ตัวเองเป็นหลัก ความสนใจในการเข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจึงมีน้อยกว่าคนรุ่นที่ผ่านมา ประกอบกับมีสิ่งเร้าทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ให้สนใจและใส่ใจมากกว่าจึงทำให้วิถีชีวิตของคน GEN Y และ Gen Z ไม่ได้ผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างคนไทยรุ่นก่อนหน้า

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทย ยุคปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ในฐานะเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญและกำลังสูญเสียต่อการมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพราะวิถีชีวิตของคนรุ่นนี้กำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยสภาพสังคมที่แตกต่าง อีกทั้งคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ยังเป็นกลุ่มคนที่สำคัญในการเชื่อมต่อและเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังคนรุ่นต่อไป การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการพยายามหารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาเชิงรุกเพื่อมุ่งสื่อสารกับคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ยุคปัจจุบันในประเทศไทยให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จากความสำคัญของการสื่อสารสื่อสังคมออนไลน์ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ดังที่ได้กล่าวมา จึงทำให้คณะผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการศึกษาการสื่อสารสื่อสังคมออนไลน์ด้านพระพุทธศาสนา เพราะเป็นสื่อใหม่ที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่อย่างกลุ่มคน Gen Y และ Gen Z ได้เป็นอย่างดี แม้ที่ผ่านมาพระพุทธศาสนาอาจจะถูกนำเสนอข่าวสารที่ไม่สร้างสรรค์ผ่านสื่อต่างๆ มากกว่าข่าวเชิงสร้างสรรค์ก็ตาม แต่ในทางกลับกันหากเราเรียนรู้ที่จะใช้รูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้กลับหรือเผยแผ่ข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ด้านพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จะถือเป็นการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัย และจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพราะที่ผ่านมาหน่วยงานของภาครัฐ เอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาสนายังคงยึดแนวปฏิบัติในลักษณะอนุรักษ์ ฟันฟู ส่งเสริมด้านพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ แต่ยุทธศาสตร์เชิงรุกด้านการสื่อสารเรื่องพระพุทธศาสนายังไม่มีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พระพุทธศาสนาที่ดำรงอยู่ในยุคดิจิทัลท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่รายล้อมไปด้วยสื่อและรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายเช่นนี้ การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทย” จะเป็นการศึกษาวิจัยที่มีประโยชน์อย่างสูงเพื่อเป็นการสื่อสารที่สอดคล้องกับยุคสมัยทันต่อเหตุการณ์ที่สื่อมีอิทธิพลและบทบาท อย่างมากในการชี้นำสังคมและถือเป็นการนำเอาประโยชน์จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาใช้เพื่อปรับทัศนคติ ภาพลักษณ์และสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาไปยังคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยให้เป็นไปในแนวทางที่ดีมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์วิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการสื่อสารพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยเป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม

ด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม

ด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไป

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่
2. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม

ด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไป

3. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะได้มาซึ่งแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม

ด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไป

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันเป็นการวิจัย โดยใช้สหวิธีการในการรวบรวมข้อมูลทั้งงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เรียงลำดับในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่การสำรวจ (Survey) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Session) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง แบบสำรวจ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีการควบคุมการตอบแบบประเมินอย่างละเอียด สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้แยกประชากรออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ จะเป็นการศึกษาทั้งในด้านผู้ส่งสารและผู้รับสารเพื่อนำมาวิเคราะห์หารูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมและตรงกลุ่มเป้าหมาย ประชากรคือเยาวชนคนไทยตั้งแต่อายุ 15-25 ปี (Gen Y และ Gen Z) ไม่ต่ำกว่า 400 คน และจะมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive random Sampling) เกณฑ์การเจาะจงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แก่ การรับข่าวสารด้านพุทธศาสนาทางสื่อออนไลน์ ช่วงอายุ เพศ ภูมิภาค

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ได้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมแล้ว คณะผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกตัวแทนของคนรุ่นใหม่ (Gen Y และ Gen Z) ที่ได้ตอบแบบสอบถามมาเพื่อสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสอบถามความคิดเห็น

ถึงรูปแบบการสื่อสารที่ได้จากผลการศึกษา โดยคณะผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มตามภูมิภาคต่างๆ 1 ครั้ง รวมการสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 4 ครั้ง นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ต้องการศึกษา (Key Informants)

เมื่อได้ข้อมูลผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์แยกหมวดหมู่และสรุปประเด็นต่างๆ ตามแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้อีกครั้ง จากนั้นจึงเอาข้อมูลทุกส่วนมาตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา บรรยายจำนวน และร้อยละของตัวแปรข้อมูลทั่วไป ส่วนสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยนำมาบรรยายและนำเสนอข้อมูลด้วยตารางเพื่อให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์กับข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แต่ละข้อประกอบภาพนิ่ง ตารางและแผนภูมิ รวมถึงตัวอย่างข้อมูลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์พฤติกรรม的开รับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่ พบว่า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์คือโทรศัพท์มือถือ รูปแบบของการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย (Wireless) โดยเฉพาะบริการแบบเพชบุ๊กจะได้รับความนิยมมาก เหตุที่ เพชบุ๊กได้รับความนิยมสูงสุดในการใช้สื่อออนไลน์ และการเปิดรับข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาเพราะเพชบุ๊กเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยและตอบสนองวิถีชีวิตของคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ได้อย่างตลอดเวลา

ผลการศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยพบว่า รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยในภาพรวมนั้น จะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook รองลงมาคือ การแบ่งปันทางออนไลน์ เช่น Youtube ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก เช่น Twitter และบล็อก ตามลำดับ

จากการรวบรวมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะทำให้ได้แนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบันต่อไปพบว่า มีข้อเสนอแนะอยู่ 2 แบบ คือ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติโดยเร่งด่วนหรือระยะเวลานั้น และ 2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติในระยะยาว โดยสามารถแยกแยะรายละเอียดของข้อเสนอแนะแต่ละแบบ ดังต่อไปนี้

ก. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติโดยเร่งด่วนหรือระยะเวลานั้น ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระภิกษุ หน่วยงาน หรือองค์การทางพระพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับของสังคม 2) เพิ่มความถี่และปริมาณในการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น 3) ใช้รูปแบบการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการสื่อสาร และ 4) ศึกษาวิจัยรูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาต้นแบบจากพระนักเผยแผ่ที่มีชื่อเสียง

ข. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติในระยะยาว ได้แก่ 1) การยกย่องบุคคลหรือหน่วยงานด้านพระพุทธศาสนาให้มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากพุทธศาสนิกชนในวงกว้าง 2) การส่งเสริมทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี 3) การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการตลาดแบบบูรณาการเพื่อทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุก 4) สร้างนักสื่อสารด้านพระพุทธศาสนารุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม 5) ลดช่องว่างในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ระหว่างเยาวชนในตัวเมืองกับเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล 6) ปลุกฝังข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนตั้งแต่ยังเด็กอย่างต่อเนื่อง และ 7) รมรณรงค์ให้คนรุ่นก่อนหน้านี้แสดงออกถึงความสนใจด้านพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดี

7. อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาของคนรุ่นใหม่ พบว่า เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์คือโทรศัพท์มือถือ รูปแบบของการเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตคือทาง Wireless สอดคล้องกับ กมล เครื่องนันทา (2550, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่อการรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์พบว่าส่วนใหญ่มักเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ตผ่านรูปแบบการเชื่อมต่อแบบ Wireless ทำให้ เพชบุ๊ค ได้รับความนิยมสูงสุดในการใช้สื่อออนไลน์ และการเปิดรับข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาเพราะเพชบุ๊คเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่ทันสมัยและตอบสนองวิถีชีวิตของคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ได้อย่างตลอดเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐนันท์ ศิริเจริญ (2548, หน้า 191-192) ที่ได้กล่าวถึงคนรุ่น Gen Y และ Gen Z ว่าเป็นคนรุ่นที่ชอบทางลัด สะดวก รวดเร็ว และไฮเทคเทคโนโลยีเป็นที่สุดดังนั้น เพชบุ๊คจึงรองรับวิถีชีวิตของคนรุ่นนี้ที่สามารถสื่อสารได้ทุกที่ทุกเวลา ทั้งภาพและเสียงยังสามารถสื่อสารเพียงลำพังได้เพราะมีเพื่อนอยู่ในโลกออนไลน์ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักอีกมากมาย

การศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ยุคปัจจุบันในประเทศไทยในภาพรวมนั้นจะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook รองลงมา คือ การแบ่งปันทางออนไลน์ เช่น Youtube ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก เช่น Twitter และบล็อก ตามลำดับ

เนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ ข่าวสารเกี่ยวกับศาสนาพุทธ ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และพุทธประวัติ วันสำคัญทางศาสนาและพิธีต่างๆ ทางศาสนา การสอนหลักธรรม และธรรมะปฏิบัติ เช่น ขั้นตอนการนั่งสมาธิวิปัสสนา บทสวดมนต์ และคาถาต่างๆ โดยเนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาจะต้องมีการจัดทำข้อมูลด้านเนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาเพื่อนำเสนอให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1. การจัดเรียงเนื้อหาที่ยากต้องทำให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิรัตน์ กมลชัยสกุล (2550, หน้า 251-252) ที่พบว่า ด้านเนื้อหาข่าวสารด้านพระพุทธศาสนา ควรที่จะอธิบายจากง่ายไปหายาก เนื่องจากฐานด้านความรู้ในเรื่องธรรมะของเยาวชนส่วนใหญ่มักเป็นความรู้ในระดับพื้นฐานถึงปานกลาง การอธิบายหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงควรอธิบายจากหลักธรรมขั้นพื้นฐาน และควรจะมีการยกตัวอย่างให้เห็นเป็นรูปธรรม เนื่องจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบางเรื่องเป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรม ควรยกตัวอย่างประกอบหรือใช้การอธิบายเชิงเปรียบเทียบในรูปของอุปมาอุปไมย และควรนำเนื้อหาประเภทหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามานำเสนอในเชิงประยุกต์โดยเน้นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับเยาวชน 2. การคัดประเด็นด้านพระพุทธศาสนาควรเลือกให้สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตประจำวันซึ่งจากงานวิจัยของ พระธรรมาภรณ์ ขยาภินนโท (จินหนู) (2553, บทคัดย่อ) ที่ได้พบว่า การถ่ายทอดหลักจริยธรรมในปัจจุบันนั้นเป็นลักษณะตามจารีตประเพณี วัฒนธรรม คือในลักษณะที่การสอนนั้นมักเป็นไปเพื่อสั่งคมรอบข้าง หรือทำตามๆ กันมาไม่ใช่สอนเพื่อให้ปฏิบัติและนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ประเด็นที่นำมาสื่อสารส่วนใหญ่จึงไม่เป็นไปตามความต้องการ การคัดเลือกประเด็นที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ได้แก่ การใช้ภาษาที่ไม่เป็นทางการ และการใช้ภาษาที่เป็นทางการตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิรักษ์ กมลชัยสกุล (2550, หน้า 252) ที่พบว่า การสื่อสารธรรมะสู่เยาวชนควรใช้ภาษาที่เรียบง่าย การใช้ภาษาบาลีสันสกฤตควรน้อยหรือใช้เท่าที่จำเป็น เพราะการใช้ภาษาเรียบง่ายถือเป็นการสร้างจุดสนใจให้เยาวชนเข้ามาอ่าน และใช้บริการมากยิ่งขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติโดยเร่งด่วนหรือระยะเวลาสั้น โดยมีข้อย่อย ดังนี้
 - 1.1 ประชาสัมพันธ์สื่อออนไลน์ในการเผยแผ่ด้านศาสนาของพระภิกษุสงฆ์ หรือหน่วยงานองค์กรด้านพุทธศาสนาที่เป็นที่ยอมรับของสังคมอยู่แล้ว
 - 1.2 เพิ่มความถี่และปริมาณในการสื่อสารด้านพุทธศาสนาให้มากขึ้น
 - 1.3 ใช้รูปแบบการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการสื่อสาร
 - 1.4 ศึกษาวิจัยรูปแบบการสื่อสารด้านพุทธศาสนาต้นแบบจากพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และพระมหาสมปอง ตาลปุตโต
2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ควรปฏิบัติในระยะยาว ได้แก่ ข้อเสนอแนะ ดังนี้
 - 2.1 ยกย่องบุคคลหรือหน่วยงานด้านพุทธศาสนาให้มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากพุทธศาสนิกชนในวงกว้าง
 - 2.2 ควรส่งเสริมทางด้านทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี
 - 2.3 ควรส่งเสริมองค์ความรู้ทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก
 - 2.4 ผลิตักสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคม
 - 2.5 ควรลดช่องว่างในการเข้าถึงสื่อออนไลน์ระหว่างเยาวชนในตัวเมืองกับเยาวชนในพื้นที่ห่างไกล
 - 2.6 ปลุกฝังข้อมูลด้านพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนตั้งแต่เด็กอย่างต่อเนื่อง
 - 2.7 ควรรณรงค์ให้คนรุ่นก่อนหน้านั้นแสดงออกถึงความสนใจด้านพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดี
3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
 - 3.1 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มาการสุ่มจากประชากรทั่วประเทศซึ่งมีความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ค่อนข้างมากโดยเฉพาะปัจจัยด้านอายุ และระดับการศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทดสอบสมมติฐานมีความแตกต่าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานวิจัยนี้สามารถให้ผลการวิจัยได้ในภาพรวมได้ แต่หากมีการทำวิจัยเจาะลึกไปในแต่ละช่วงอายุและระดับการศึกษาจะได้ผลการศึกษาที่ละเอียดและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
 - 3.2 สื่อออนไลน์ สื่อใหม่ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหากจะมุ่งใช้สื่อร่วมสมัยเหล่านี้ในการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจำเป็นต้องการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เท่าทันสถานการณ์ของสื่อในยุคปัจจุบัน
 - 3.3 หากมีการศึกษารูปแบบการสื่อสารด้านศาสนาของศาสนาอื่นๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ การเปรียบเทียบและนำมาสู่การหาแนวทางที่เหมาะสมประยุกต์ใช้กับรูปแบบสื่อสารทางด้านพระพุทธศาสนาได้เช่นกัน

9. บรรณานุกรม

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. (2548). หลักการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพฯ : บายฮาร์ทมีเดีย.

พระชันนท์ ชยาภินนโท. (จีนหนู).(2553). วิธีการถ่ายทอดหลักพุทธจริยธรรมแก่เยาวชนของสถาบันครอบครัว

: ศึกษากรณี ครอบครัวผู้ประกอบอาชีพทำสวนยาง อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิรงรอง รามสูต รมณะนันท์.(2547). อินเทอร์เน็ต สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม

และสังคม คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุฒิรักษ์ กมลชัยสกุล. (2550). รูปแบบการสื่อสารธรรมะเพื่อเยาวชนผ่านเว็บไซต์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนการ ภาควิชาประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารด้านพระพุทธศาสนาสู่คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน” สำเร็จ
ลุล่วงเป็นไปตามความมุ่งหมายได้นั้น เพราะได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เห็น
คุณค่าและคุณประโยชน์ของงานวิจัยนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการทำวิจัย
และยังมีนักวิชาการ นักวิชาชีพ ที่ปรึกษาโครงการ รวมถึงกลุ่มตัวอย่างต่างๆ อีกหลายท่านที่ช่วยให้ข้อมูล
ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ จนงานวิจัยสำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี